

Suomen maatalous kantaa vastuunsa Itämeren suojelussa

Tärkein, resursseiltaan ja toimenpiteiltään mittavin maatalouden vesiensuojelun keino on ympäristötukijärjestelmä. Viljelijät ovat tarttuneet Itämeren ympäristöhaasteeseen myös vapaaehtoisin hankkein, joissa MTK on aktiivinen yhteistyökumppani. Hankkeet toimivat erityisesti niillä alueilla, joilla ravinnekuormitus on suurinta, kuten Lounais-Suomessa ja Uudellamaalla. ^{1/3}

Yli 90 % viljelijöistä mukana maatalouden ympäristöohjelmissa

Ravinteiden käyttöä ohjataan ja valvotaan maatalouden ympäristötukiohjelmien avulla. Nykyiseen ohjelmaan kuuluu yli 90 % viljelijöistä ja peräti 98 % Suomen peltoalasta.

Maaseutuviraston myöntämän ympäristötuen saanti edellyttää kaikille viljelijöille tarkoitettujen perustoimenpiteiden sekä tilakohtaisesti valittavien ja tukialueesta riippuvien lisätoimenpiteiden toteutumista. Viljelijä voi myös hakea erityistukea vapaaehtoisin, tehokkaampia ympäristönsuojelu- ja hoitotoimia edellyttävistä toimenpiteisiin.

Maatalouden ympäristötuen perustoimenpiteet koostuvat muun muassa:

- viljelyn ympäristönsuojelun suunnittelusta ja seurannasta
- lannoituksen säätelystä
- kasvipeitteisen kesannon perustamisesta
- suoja- ja -vyöhykkeiden perustamisesta

Lisätoimenpiteet ovat pakollisia tuen saamiseksi, mutta niistä viljelijä voi valita tilalleen sopivimmat ja vaikuttavimmat toimenpiteet. Lisätoimenpiteitä ovat muun muassa:

- vähennetty lannoitus
- peltojen talviaikainen kasvipeitteisyys
- kevennetty muokkaus
- lannan levitys kasvukaudella
- viljelyn monipuolistaminen
- laajaperäinen nurmituotanto
- kerääjäkasvien viljely

Tilalle sopivimpien toimenpiteiden valintaan vaikuttavat tilan sijainti, tuotantosuunta ja -tapa.

Maatalouden ympäristötuen erityistukia voi hakea:

- suojavaikuteiden perustamiseen ja hoitoon
- monivaikutteisen kosteikon hoitoon
- pohjavesialueiden peltoviljelyyn
- valumavesien käsittelymenetelmiin
- luonnonmukaiseen tuotantoon
- lannan ja perunan solunesteen käytön tehostamiseen

Puhtaamman Itämeren puolesta vapaaehtoisin hankkein

Vuonna 2008 alkanut kolmivuotinen TEHO-hanke (Tehoa maatalouden vesiensuojeluun) auttaa viljelijöitä käytännön vesiensuojelutyössä, jotta ympäristöohjelmien tavoitteisiin päästäisiin entistä

tehokkaammin. Mukana on 124 tilaa Lounais-Suomen jokien valuma-alueilta. Hankkeen toteuttavat yhteistyössä MTK-Varsinais-Suomi, MTK-Satakunta ja Lounais-Suomen ely-keskus (aiemmin ympäristökeskus).

Vuoden 2009 lopussa alkoi Raha-hanke (Ravinnevirrat hallintaan), jonka kohderyhmänä ovat Uudenmaan ja Itä-Uudenmaan viljelijät. Myös tässä hankkeessa kehitetään nykyistä tehokkaampia maatalouden vesiensuojelutoimenpiteitä ja lisätään yhteistyötä vesiensuojelussa. Rahan toteuttavat MTK-Uusimaa, Nylands Svenska Producentförbund ja alueen ely-keskus vuosina 2009–2013.

Järki-hanke (2009–2014) edistää vesiensuojelua ja luonnon monimuotoisuutta maatalousympäristössä ratkaisemalla ongelmia, jotka hidastavat toimenpiteiden käyttöönottoa. Järki-hanke pitää yhteyttä kolmella tasolla: viljelijöihin, paikallisiin ja alueellisiin maatalousneuvojiin ja viranomaisiin, tutkijoihin sekä kansallisen tason päättäjiin ja viranomaisiin.

Järki-hanke kattaa koko Itämeren valuma-alueen Suomessa, mutta aktiivinen toiminta keskittyy eteläiseen Suomeen, erityisesti itäiseen Varsinais-Suomeen ja läntiselle Uudellemaalle. Hankkeen toteuttavat Luonnon- ja riistanhoitosäätiö ja Baltic Sea Action Group -säätiö, rahoittajana on Louise ja Göran Ehrnroothin säätiö.

Mitä ympäristöohjelmilla on saatu aikaan

Maatalouden ympäristöohjelmien merkittävä saavutus on siinä, että lähes jokainen suomalainen viljelijä toteuttaa kurinalaista, ympäristöä huomioon ottavaa viljelyä. Järjestelmä on suunniteltu laaja-alaisessa työryhmässä, jossa ovat mukana maatalous- ja ympäristöviranomaiset, viljelijät, luonnossuojelujärjestöt ja tutkijat. Järjestelmä on EU-komission hyväksymä.

Maatalouden ympäristötuen ansiosta typpilannoitteiden käyttö hehtaaria kohti on vuodesta 1995 lähtien vähentynyt yli 25 % ja fosforin käyttö 60 %, mikä on OECD-maiden vertailussa selvästi yli keskitason. Peltomaiden fosfori- ja typpiylijäämät ovat vähentyneet jo 1990-luvun alusta, ja vähentyminen on jatkunut 2000-luvulla ympäristöohjelmakausien aikana.

Suorat valumat kotieläinrakennuksista ja lantaloista on saatu loppumaan rakennuksia ja rakenteita korjaamalla. Myös lannan levitysaikoja, -paikkoja ja -tapoja on muutettu vesiensuojelun ja ravinteiden hyötykäytön parantamiseksi.

Maahan kertyneet ravinteet liukenevat vesistöihin hitaasti vuosikymmenien kuluessa. 1960- ja 1970-lukujen lannoitus - silloisella tietämyksellä oikein tehty, nykytiedolla ylilannoitus - vaikuttaa yhä kokonaiskuormitukseen jopa enemmän kuin tutkijat ovat osanneet odottaa. Uusia toimia Itämeren suojelemiseksi tarvitaan maataloudessa ja niihin on tartuttu tarmokkaasti. Tärkeää näissä toimita on, että ne toteutetaan viljelijälähtöisesti maatalouden ja ruokaketjun toimintaedellytyksiä heikentämättä.

MTK:n uudet sitoumukset Baltic Sea Action Summit -huippukokoukseen

Helsingissä 10.2.2010 pidettävä Baltic Sea Action Summit -huippukokous kokoaa yhteen uusia, konkreettiseen toimintaan johtavia sitoumuksia Itämeren pelastamiseksi HELCOMin toimintaohjelmaa tukemaan.

MTK jatkaa kumppanina WWF:n (Maailman luonnonsäätiö) Itämeren ympäristöystävällisin viljelijä -kilpailussa ja järjestää kansallisen kilpailun yhdessä WWF Suomen kanssa.

Lisäksi MTK viestii aktiivisesti kilpailun ja hankkeiden (TEHO, Raha, Järki) kautta saatuja maatalouden vesiensuojelun parhaita käytäntöjä. Suunnitelmissa on tehokkaita viestintäkanavia viljelijöille ja neuvoille, jotta hyvät vesiensuojelukäytännöt siirtyvät osaksi maatalojen toimintaa.

Lisätietoja:

Ympäristöjohtaja Johanna Ikävalko, MTK

Puhelin 0400 291 066
johanna.ikavalko(at)mtk.fi